

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – experimental Research) แบบสองกลุ่ม วัดก่อนและหลังการทดลอง (Two groups pretest-posttest design with nonequivalent) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ต่อความเชื่อของมารดาและครอบครัว ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการเกิดภาวะ ตัวเหลืองของทารก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นมารดาและครอบครัว ที่มารับบริการฝากครรภ์ และคลอดในโรงพยาบาลกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ตามคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 ครอบครัว ในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2554 โดยการเลือกกลุ่ม ตัวอย่างจากทะเบียนรายชื่อมารดาและครอบครัวที่มารับบริการฝากครรภ์ในโรงพยาบาลกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ครอบครัว และเลือกเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยจับฉลากมารดาครรภ์แรก และครอบครัวคู่แรกเข้ากลุ่มทดลองก่อน แล้วมารดาครรภ์แรกและครอบครัวคู่ต่อไปเข้ากลุ่มควบคุม โดยมีการจับคู่ (Matched - pairs) ให้มารดาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีลักษณะคล้ายคลึง กันในด้านประสบการณ์ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำเช่นนี้สลับกันไปจนครบกลุ่มทดลองจำนวน 20 ครอบครัว และกลุ่มควบคุมจำนวน 20 ครอบครัว เมื่อสิ้นสุดการศึกษากลุ่มทดลอง เหลือ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 17 ครอบครัว ส่วนกลุ่มควบคุมกลุ่มตัวอย่างเหลือ 18 ครอบครัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาและ ครอบครัว ค่าความเชื่อมั่น (Alpha Cronbach Coefficient) ของแบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา เท่ากับ .88 และค่าความเชื่อมั่น (Alpha Cronbach Coefficient) ของแบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของครอบครัว เท่ากับ .81 แบบประเมิน ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยการประเมินแล็ช (LATCH) ค่าความสอดคล้องภายใน (Coefficient of Internal Consistency) เท่ากับ .80 และแบบประเมินการเกิดภาวะตัวเหลืองของ ทารกโดยผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อหาค่าบิลิรูบินในกระแสเลือดของทารก โดยอุปกรณ์ สำหรับอ่านค่าบิลิรูบิน Model: Bil Micro Meter Auto - 3, Serial No: 360073 ที่ผ่านการสอบ

เทียบจากกองวิศวกรรมทางการแพทย์ เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2553

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป และสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หลังจากนั้นให้โปรแกรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แก่กลุ่มทดลองที่แผนกฝากครรภ์ 2 ครั้ง ห่างกันครั้งละ 1 สัปดาห์ และที่แผนกหลังคลอด 2 ครั้ง ในวันแรกของการคลอดและเมื่อครบ 48 ชั่วโมงหลังคลอด รวมทั้งหมด 4 ครั้ง ส่วนกลุ่มควบคุมดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป และสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และได้รับการดูแลตามปกติโดยเจ้าหน้าที่แผนกฝากครรภ์ 1 ครั้ง และที่แผนกหลังคลอด 1 ครั้ง รวมเป็น 2 ครั้ง เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เก็บข้อมูลความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการเกิดภาวะตัวเหลืองของทารก

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลส่วนบุคคล นำเสนอด้วย จำนวน ร้อยละ และไครส์แคร์ การเปรียบเทียบผลต่างเฉลี่ยคะแนนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาและครอบครัว ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และการเกิดภาวะตัวเหลืองของทารก ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบอิสระ (Independent t -test)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของมารดากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีอายุระหว่าง 20 - 24 ปี และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขต อบต. อาชีพภายหลังคลอดของมารดากลุ่มทดลอง ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงานหรือเป็นแม่บ้าน ส่วนมารดากลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่จะทำงานในสถานประกอบการ ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัวอยู่ในช่วง 5,001 - 10,000 บาท มีสถานภาพสมรสคู่ ตั้งครรภ์แรก และมีประสบการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนแผนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ภายหลังคลอด มารดากลุ่มทดลอง ส่วนใหญ่มีแผนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นาน 90 วัน และ 6 เดือน ส่วนมารดากลุ่มควบคุมมีแผนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ภายหลังคลอด นาน 90 วัน เป็นส่วนใหญ่

สำหรับข้อมูลทั่วไปของครอบครัวกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีอายุระหว่าง 30 - 34 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อาศัยอยู่ในเขต อบต. มีอาชีพทำงานในสถานประกอบการ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัวอยู่ในช่วง 5,001 - 10,000 บาท และมีความเกี่ยวข้องกับมารดาในฐานะสามี

ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ คะแนนเฉลี่ยความเชื่อของมารดากลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม หมายความว่า มารดาที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ

3. เปรียบเทียบผลต่างเฉลี่ยคะแนนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของครอบครัว ระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ คะแนนเฉลี่ยความเชื่อของครอบครัวกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม หมายความว่า ครอบครัวที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ

4. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ คะแนนเฉลี่ยความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดากลุ่มทดลองไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม หมายความว่า มารดาที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ

5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปริมาณในกระแสเลือดของทารก ระหว่างทารกที่คลอดจากมารดากลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และทารกที่คลอดจากมารดากลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ ค่าเฉลี่ยปริมาณในกระแสเลือดของทารกที่คลอดจากมารดากลุ่มทดลองไม่แตกต่างจากทารกที่คลอดจากมารดากลุ่มควบคุม หมายความว่า ทารกที่คลอดจากมารดาที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เกิดภาวะ ตัวเหลืองไม่แตกต่างจากทารกที่คลอดจากมารดากลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ

การอภิปรายผล

1 มารดาที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ดีกว่ามารดากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ อาจอธิบายได้ว่า โปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้มารดาเกิดการเปลี่ยนแปลงความเชื่อได้เนื่องจาก การสร้างสัมพันธภาพ จะช่วยสร้างความคุ้นเคยระหว่างมารดา ครอบครัว

และผู้วิจัย ทำให้ลดความตึงเครียด ความวิตกกังวล และความรู้สึกกลัวของมารดา ช่วยให้มารดา
 เล่าถึงความคิด ความเชื่อที่มีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการเกิดภาวะตัวเหลืองของทารก
 ช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลรายละเอียดของครอบครัวชัดเจน ทำให้สามารถที่จะประเมินบริบทของ
 ครอบครัว และสามารถเข้าใจความเชื่อหลัก (Core Belief) เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของ
 มารดา ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความเชื่อในบริบทของการปรับเปลี่ยน
 พฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว ทั้งนี้เพราะความเชื่อหลักมีอิทธิพลอย่างมากต่อการปฏิบัติ คือ
 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังตัวอย่างในครอบครัวที่ 13 เล่าว่า “หนูอยากให้ลูกกินนมนาน ๆ ลูกจะ
 ได้แข็งแรง เห็นพี่สาวหนูให้ตั้ง 2 ปี ลูกเค้าไม่เคยป่วยเลย” ผู้วิจัยจึงให้แรงเสริมบวกโดยการกล่าว
 ชื่นชมและกระตุ้นให้มารดาปฏิบัติต่อไป

ส่วนการปรับเปลี่ยนความเชื่อที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงลูก
 ด้วยนมแม่ ผู้วิจัยถามคำถามกระตุ้นให้มารดาพูดถึงความเชื่อที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติที่
 ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยรับทราบถึงปัญหาและอุปสรรค และจัด
 สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เช่น ครอบครัว ที่ 7 เชื่อว่า
 “ถ้าไม่ให้เด็ก กินน้ำเด็กก็จะตัวเหลือง” ผู้วิจัยจึงได้ใช้เทคนิคการนำเสนอผลงานการวิจัย
 โดยการเล่าเรื่องราวของงานวิจัย ที่ศึกษาผลของการให้ทารกดูดนมมารดาโดยเร็ว ดูปบอ่ย และดูด
 ถูกวิธี ช่วยทำให้การเกิดภาวะตัวเหลืองของทารกลดลงได้ และจะช่วยให้มารดาสะท้อนคิดและเปิด
 ช่องว่างสำหรับความเชื่อใหม่ (Wright & Bell, 2009) ดังตัวอย่างคำกล่าวของครอบครัวที่ 11 ที่ว่า
 “ก่อนหน้านี้หนูเชื่อมาตลอดเลยว่า ถ้าไม่ได้อาบน้ำอุ่น น้่านมก็จะไม่ไหล ไม่คิดว่าการให้ลูกดูดนม
 เลยตอนหลังคลอดจะช่วยให้น้่านมไหลดีได้ ถ้าฉันพอคลอดแล้ว หนูจะรีบให้ลูกกินนมเลย” และให้
 คำชื่นชม เพื่อให้มารดารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้ทำบุตรมีสุขภาพแข็งแรง
 สมบูรณ์จากการเลี้ยงด้วยน้ำนมตนเอง เป็นการเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจของมารดาที่จะ
 เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

ส่วนขั้นตอนของการแยกแยะความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมความเชื่อ
 ที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้มารดามีการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นั้น
 ผู้วิจัยกับมารดาและครอบครัว ร่วมกันประเมินการเปลี่ยนแปลงความเชื่อซึ่งได้จากการพูดคุยและ
 เปิดโอกาสให้มารดาสะท้อนคิด แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อที่ส่งเสริมให้มารดามีความ
 ตั้งใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้เป็นผลสำเร็จ เมื่อมารดาบอกเล่าถึงการเปลี่ยนแปลงในทางบวก
 ต่อไป จากนั้น สรุปผลจากการสนทนากับมารดา และให้มารดากลับไปคิดทบทวนเกี่ยวกับการ
 ปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยเน้นหลักดูดีเร็ว ดูปบอ่ย และดูดอย่างถูกวิธี

เพื่อให้มารดามีความตั้งใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้เป็นผลสำเร็จ รวมถึงการพูดคุย อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การเตรียมความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจของมารดาเพื่อการให้นมแม่ รวมทั้งการสาธิตและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการอุ้มลูกดูนม

นอกจากผลของการสนทนาบ่าบัตจะทำให้มารดามีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แล้ว การที่ครอบครัวมีการปรับเปลี่ยนความเชื่อ ก็จะช่วยสนับสนุนให้มารดามีการปรับเปลี่ยนความเชื่อตามไปด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ จันทรีนิภา เกตุรา (2551) ซึ่งได้ประยุกต์รูปแบบของ IBM ไปใช้ในการสร้างโปรแกรมการพยาบาลสำหรับส่งเสริมให้สตรีไปรับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก โดยการให้สามีเข้าร่วมในการสนทนาบ่าบัต พบว่าสตรีกลุ่มทดลองมีความเชื่อต่อการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลปกติ

2. ครอบครัวที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลตามปกติ อาจอธิบายได้ว่าการคลอดและการเลี้ยงดูบุตรเป็นลักษณะเฉพาะและเป็นเหตุการณ์สำคัญของครอบครัว หากครอบครัวได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการดูแลสุขภาพของมารดาและทารก รวมไปถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้มารดาได้ปฏิบัติตามบทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของการเป็นมารดา คือ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ก็จะทำให้มารดาประสบผลสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะ ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมที่เล็กที่สุด และเป็นบริบทหรือสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในการส่งเสริมการเจริญเติบโตและการพัฒนาการ ความผาสุก การสร้างเสริมสุขภาพ และการดูแลรักษาสุขภาพของบุคคล ครอบครัวเป็นแหล่งสำคัญในการดูแลส่งเสริมและรักษาสุขภาพของบุคคลและครอบครัว ทั้งในยามปกติและเจ็บป่วย เมื่อมีการเจ็บป่วยเกิดขึ้นในครอบครัว จะกระทบต่อสมาชิกครอบครัวคนอื่น กระทบกับครอบครัวทั้งระบบ และระบบครอบครัวก็มีผลกระทบการเจ็บป่วยของบุคคลด้วย (Wright & Leahey, 2009)

โปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการสนทนารับเปลี่ยนความเชื่อ ได้ให้ความสำคัญกับมารดาและครอบครัวเท่า ๆ กัน ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจความคิด พฤติกรรม และศักยภาพการดูแลของครอบครัว ในกรณีที่ครอบครัวกล่าวถึงความเชื่อด้านบวกเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เช่น ครอบครัวที่ 4 เล่าว่า "ที่บ้านผมกินนมแม่กันหมดทุกคนเลย พ่อผมสั่งมาเลยนะ ว่าต้องให้แฟนผมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่" ผู้วิจัยให้แรงเสริมบวกโดยการกล่าวชื่นชม ซึ่งจะเป็นการให้คำยืนยัน ให้ความรัก และความเอื้ออาทรแก่ครอบครัว เป็นการชี้จุดแข็ง ความเป็นประโยชน์ ความสามารถของครอบครัว และกระตุ้นให้ครอบครัวปฏิบัติ

ต่อไป แต่ในทางกลับกัน เมื่อพบว่าครอบครัวมีความเชื่อที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เช่น ครอบครัวที่ 6 เล่าว่า “ได้ยวนี่คนแถวบ้านผมก็ทำงานโรงงานกันทั้งนั้น เค้าก็ให้ลูกกินนมกระป๋องแล้วก็ป้อนกล้วยตั้งแต่เดือนแรกเลย” ผู้วิจัยจึงได้ใช้เทคนิคการเสนอทางเลือก ความคิดความเชื่อ โดยการให้ความรู้และการยกตัวอย่างของบุคคลที่ครอบครัวเชื่อถือ คือ พยาบาลที่ปฏิบัติงานในแผนกหลังคลอดซึ่งเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นานมากกว่า 6 เดือน และพูดชื่นชม ให้กำลังใจ ชี้จุดแข็ง ความเป็นประโยชน์ ความสามารถของบุคคลและครอบครัว ในการปรับเปลี่ยนความเชื่อที่เป็นอุปสรรคและกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติในด้านบวกต่อไป

ในขั้นตอนของการแยกแยะความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงและส่งเสริมความเชื่อที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นั้น ผู้วิจัยร่วมกับครอบครัว ประเมินการเปลี่ยนแปลงความเชื่อซึ่งได้จากการพูดคุย จากนั้นเปิดโอกาสให้ครอบครัวสะท้อนคิด แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเชื่อที่ส่งเสริมให้มารดามีความตั้งใจที่จะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้เป็นผลสำเร็จ เมื่อครอบครัวบอกเล่าถึงการเปลี่ยนแปลงในทางบวก ดังตัวอย่างของครอบครัวที่ 17 ที่บอกว่า “ผมก็เคยคุยกันเหมือนกันนะ เรื่องที่ลูกคนแรกคลอดออกมาแล้วเหลือง ก็ตอนเกิดมาใหม่ ๆ เค้าก็เอาแต่นอนไม่ตื่นมากินนมเลย เราก็กลัวว่าลูกจะเหลือง พอเอาน้ำหยอดนมออกก็ว่าอีก (พยาบาลผู้ให้การดูแล) ผมก็เลยเชื่อว่าเป็นเพราะนมไม่ให้อินน้ำนี้แหละ งั้นตอนนี้ต้องช่วยกันเอาลูกกินนมแม่บ่อย ๆ แล้ว” ผู้วิจัยให้คำยกย่องชมเชยเสริมแรงบวก และส่งเสริมให้ครอบครัวมีความเชื่อในด้านบวกต่อไป จากนั้น สรุปผลจากการสนทนากับครอบครัว และให้ครอบครัวกลับไปคิดทบทวนเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อให้ครอบครัวมีความตั้งใจที่จะส่งเสริมให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้เป็นผลสำเร็จต่อไป

จึงนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงความเชื่อไปในทิศทางที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาของ จันทรนิภา เกตรา (2551) ที่พบว่าสามีกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อมีความเชื่อต่อการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการดูแลปกติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Tapp (2000) ที่นำรูปแบบของ IBM มาประยุกต์ใช้ในการดูแลครอบครัวที่มีสมาชิกครอบครัวเจ็บป่วยด้วยโรคเส้นเลือดหัวใจโคโรนารี (Coronary Artery Disease: CAD) พบว่า การใช้รูปแบบทำให้ได้ข้อมูลรายละเอียดของครอบครัวชัดเจน ทำให้พยาบาลยอมรับความเป็นผู้มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาของครอบครัว และช่วยให้ครอบครัวตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุด ที่มีประโยชน์ และเกิดความเหมาะสมตามที่พยาบาลเป็นผู้เสนอแนะ

3. ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาในกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแล

ตามปกติ อาจอธิบายได้ว่า โรงพยาบาลกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี เป็นโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งจัดให้มีการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยยึดหลักนโยบาย 10 ประการในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ประสบผลสำเร็จ (WHO & UNICEF, 1989) จนได้รับการรับรองให้เป็นโรงพยาบาลสายสัมพันธ์แม่ - ลูกมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2538 และเป็นโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว ระดับทองในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งทารกทุกคนที่คลอดในโรงพยาบาล จะได้รับการดูแลให้ดูดนมแม่ตั้งแต่แรกเกิด (ยกเว้นในรายที่มีข้อห้ามหรือข้อบ่งชี้) และได้มีการนำแบบประเมินแลตช์ (LATCH) มาใช้สำหรับประเมินการให้นมบุตรของมารดา ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความถูกต้องในการอมหัวนม การดูดกลืนของทารก ลักษณะหัวนมของมารดา ความสุขสบายขณะให้นมบุตรและความถูกต้องในการอุ้มทารกเพื่อดูดนมแม่ และเมื่อพบปัญหานั้นๆ ต้องให้การชี้แนะ ช่วยเหลือและให้กำลังใจ จนมารดาสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องก่อนออกจำหน่ายจากโรงพยาบาล จึงทำให้มารดาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เมื่อครบ 48 ชั่วโมงหลังคลอดไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ พิมลวรรณ ตรีชะโชติ (2546) ที่ศึกษาผลของการพยาบาลระบบสนับสนุนและให้ความรู้ ต่อความสามารถในด้านการรู้คิด และความสามารถในด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาครรภ์แรกหลังคลอด พบว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลการประเมินแลตช์ (LATCH) ที่มีการประเมินอย่างต่อเนื่องทุกเวรตั้งแต่วันแรกของการคลอดจนถึงวันจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล ของเจ้าหน้าที่ตึกหลังคลอดพบว่า มีมารดาที่มีความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เมื่อครบ 24 ชั่วโมงหลังคลอดในมารดาในกลุ่มทดลอง จำนวน 9 คน (ร้อยละ 52.94) ในขณะที่มารดาในกลุ่มควบคุม มีความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เมื่อครบ 24 ชั่วโมงหลังคลอดเพียง 4 คน เท่านั้น (ร้อยละ 23.52) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มารดาที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ด้วยตนเองมากกว่ามารดาในกลุ่มควบคุม ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า มารดาที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงกว่า ก็จะมีความตั้งใจในการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดีกว่ามารดาที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่น้อยกว่า

4. การเกิดภาวะตัวเหลืองของทารก ที่คลอดจากมารดาในกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่แตกต่างจากทารกที่คลอดจากมารดาในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ อาจอธิบายได้ว่า ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของโรงพยาบาลกบินทร์บุรีในปัจจุบัน ได้ยึดหลักปฏิบัติตามนโยบาย 10 ประการของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ประสบผลสำเร็จ (WHO & UNICEF, 1989) ร่วมกับ

การปฏิบัติตามนโยบายโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว ซึ่งจะต้องให้การดูแลช่วยเหลือมารดา หลังคลอดให้สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ประสบผลสำเร็จตั้งแต่อยู่ในโรงพยาบาล นอกจากนี้ ในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม พ.ศ. 2554 เป็นช่วงที่โรงพยาบาล กำลังเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินจากสถาบันรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (HA) ซึ่งจุดเน้น ในการให้บริการของแผนกหลังคลอดตามแบบประเมินตนเอง (Service Profile) คือ การ ลดอัตรา การเกิดภาวะตัวเหลืองทางสรีรวิทยาของทารก โดยการรณรงค์ให้มารดาหลังคลอดให้ นมบุตร อย่างถูกต้องและเพียงพอ จึงเน้นการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดามากกว่า ในช่วงปกติ จึงมีผลทำให้ความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดากลุ่มทดลองที่ได้รับ โปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ได้รับการดูแลตามปกติ ส่งผลให้การเกิดภาวะตัวเหลืองของทารกที่คลอดจากมารดากลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

จากผลของการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการบริหาร

1.1 ผู้บริหารทางโรงพยาบาลสามารถนำความรู้ที่ได้จากการวิจัย โดยใช้โปรแกรม ปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มาใช้กำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพื่อให้มารดาและครอบครัวมีความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ถูกต้อง เหมาะสมต่อไป

2. ด้านปฏิบัติการพยาบาล

2.1 เจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องงานอนามัยแม่และเด็ก ควรนำโปรแกรมปรับเปลี่ยน ความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยการสนทนา ไปใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่แก่มารดาและครอบครัว ซึ่งจะช่วยให้มารดา ครอบครัว และพยาบาลมีสัมพันธภาพ ที่ดีต่อกัน เกิดความไว้วางใจ เปิดเผยความเชื่อ นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่เป็นอุปสรรค ต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2.2 ควรจัดอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องงานอนามัยแม่และเด็กทั้งภายในและภายนอก โรงพยาบาลเกี่ยวกับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เพื่อให้เข้าใจในวิธีการและขั้นตอนของโปรแกรม และสามารถนำโปรแกรมไปใช้ได้

3. ด้านการศึกษา

3.1 ควรมีการนำหลักการเกี่ยวกับโปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติในระดับปริญญาโท เพื่อให้ นักศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ในการให้การดูแลในผู้ป่วยกลุ่มอื่นต่อไป

4. ด้านการวิจัย

4.1 ควรมีการวิจัยในลักษณะเดียวกัน แต่เพิ่มระยะเวลาในการติดตามผลของการใช้โปรแกรมภายหลังจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล เพื่อให้สัมพันธ์กับนโยบายส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวย 6 เดือนของโรงพยาบาลและของประเทศต่อไป

4.2 ควรขยายขอบเขตของการวิจัย โดยการศึกษาผลของการใช้โปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อ ไปประยุกต์ใช้กับผู้ป่วยและครอบครัวกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านระยะเวลา ซึ่งผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เพียง 48 ชั่วโมงหลังคลอด ซึ่งเป็นช่วงที่ทารกอาจจะเลือกเพื่อคัดกรองสุขภาพทารกแรกเกิด ดังนั้น ควรที่จะศึกษาความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ภายหลังจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลและติดตามเกี่ยวกับระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องของมารดากลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยการใช้โปรแกรมปรับเปลี่ยนความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

จุดอ่อนของงานวิจัย

1. ในช่วงที่เก็บข้อมูล เป็นช่วงที่โรงพยาบาลกำลังเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประเมินจากสถาบันรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (HA) ทำให้มีการเน้นการปฏิบัติของมารดาเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากกว่าในภาวะปกติ

2. การประเมินความสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตามแบบประเมินแลตช์ (LATCH) ประเมินโดยเจ้าหน้าที่ของแผนกหลังคลอด ซึ่งประเมินตามลักษณะงานประจำ โดยไม่ได้มีการฝึกอบรมหรือประชุมชี้แจงในรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเก็บข้อมูลที่เป็นลักษณะของงานวิจัย จึงอาจขาดความแม่นยำและน่าเชื่อถือได้

3. ระยะเวลาภายหลังคลอด ที่จะต้องเจาะเลือดทารกเพื่อตรวจหาค่าบิลิรูบินเมื่ออายุครบ 48 ชั่วโมง ไม่เป็นไปตามกระบวนการเก็บข้อมูลที่กำหนด เนื่องจากมีทารกบางรายที่คลอดในช่วงกลางคืน ทำให้ต้องเจาะเลือดตอนเช้าของวันถัดไป

จุดแข็งของงานวิจัย

วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ของโรงพยาบาลกบินทร์บุรี ซึ่งผ่านการรับรองให้เป็นโรงพยาบาล สายใยรักแห่งครอบครัวระดับทอง มีความสัมพันธ์กับการศึกษาของผู้วิจัยโดยตรง ทั้งนี้เพราะ วิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงพยาบาลจะให้ความสำคัญของงานพัฒนาวิชาการและด้านการ ให้บริการแก่มารดาหลังคลอด เพื่อให้สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนโดยให้ ครอบครัวมีส่วนร่วม จึงทำให้การศึกษาในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University